

Finančni načrt države ali državni proračun ali državna blagajna

1. Preberi besedilo

Država za svoje delovanje potrebuje denar – dobi ga od:

- posameznikov (z dohodnino)
- podjetij (z davki in prispevki)
- carin
- kazni
- trošarin (tobak, alkohol, goriva, kurilno olje)
- tudi od dobička podjetij
- dividend od državnih podjetij
- obresti pri bankah
- DDV (22 in 9,5 %)

dividenda- del dobička, ki ga dobijo lastniki delnic podjetja
banka – ustanova, ki hrani denar in daje posojila

Finančni načrt države – koliko bo **prihodkov** (to, kar država zbere) in koliko **odhodkov** (to, kar država potroši) – se imenuje tudi **državni proračun**.

Država ga skrbno načrtuje – predlog pripravi vlada RS, potrditi ga morata državni zbor in državni svet.

Država lahko ima **proračunski primanjkljaj**, če so izdatki države večji od prihodkov ali **proračunski presežek**, ko zbere več denarja, kot ga potroši.

2. Klikni in poglej proračun RS za 2020:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/Proracun-direktorat/Drzavni-proracun/Sprejeti-proracun/Sprejeti-2020/Infografika_PRORACUN_2020.pdf

Ali je država RS v letu 2020 načrtovala primanjkljaj ali presežek?

AKTUALIZACIJA: Ali se bo stanje prihodkov in odhodkov zaradi **trenutnih razmer izolacije** v državni blagajni kaj spremenilo? Razmisli zakaj.

3. Vlada z ministrstvi naj bi skrbela za smotrno porabo javnega denarja.

Poglej si tri kratke filme, povezane z državno blagajno:

Računsko sodišče:

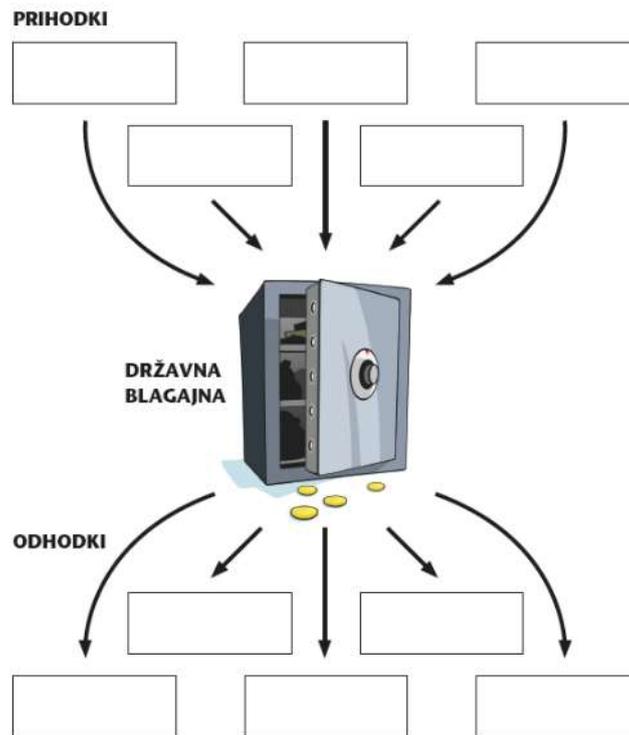
https://www.youtube.com/watch?time_continue=32&v=SKDjOqN3GgE&feature=emb_title

Davčna blagajna: <https://www.youtube.com/watch?v=cRhGuQgsiDM>

Državni proračun – zlato fiskalno pravilo:

<https://www.youtube.com/watch?v=1srZM5rxmzc>

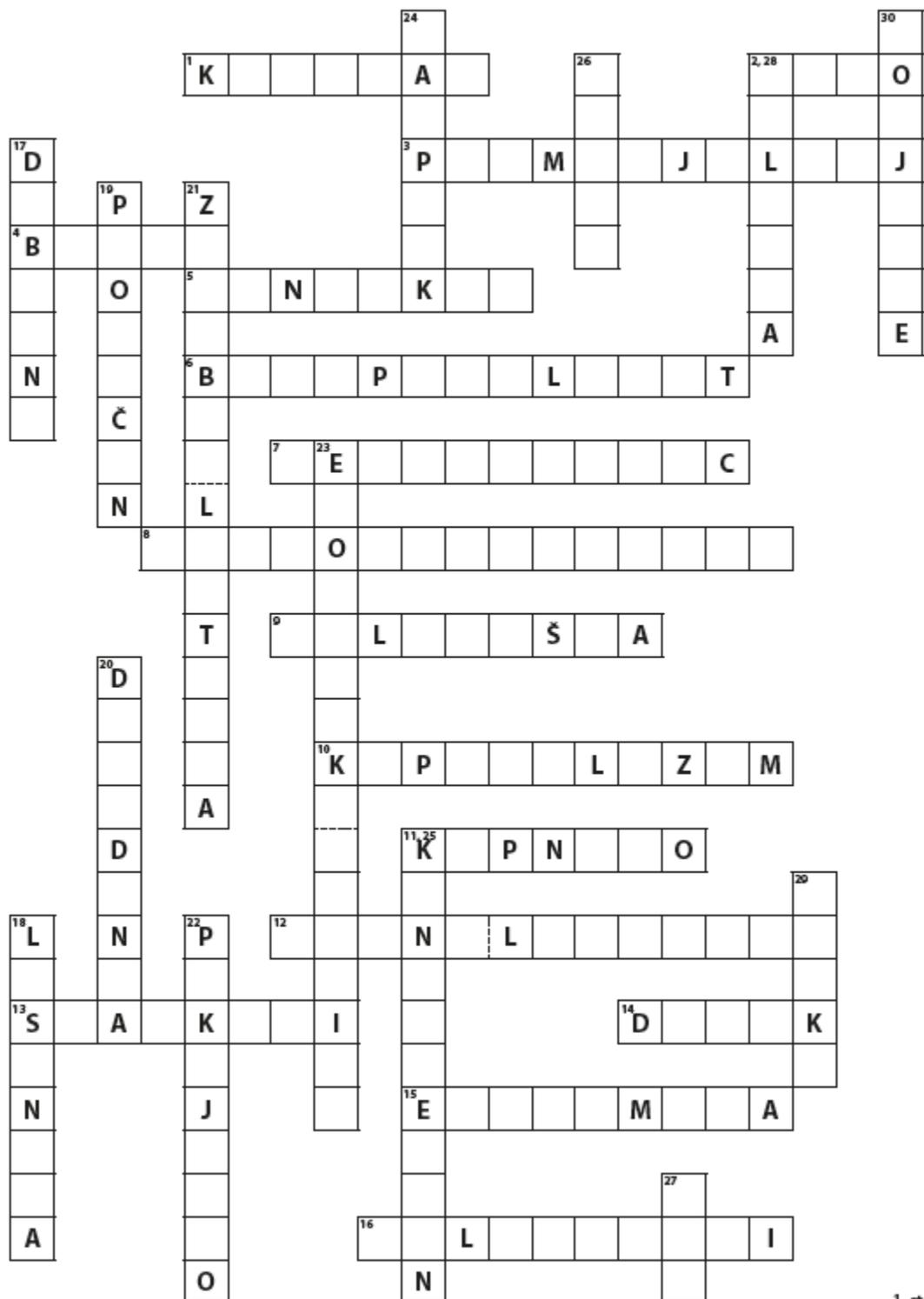
4. V zvezek preriši miselni vzorec in ga dopolni.

5. Reši spodnjo križanko.

Če je ne moreš natisniti, v zvezek le napiši rešitve po vodoravni in navpični osi.
Rešitve boš dobil/-a v naslednji uri.

S križanko si ponovil/-a snov o poglavju Finance, delo in gospodarstvo.

FINANCE, DELO, GOSPODARSTVO

VODORAVNO:

1. Denarju, ki je vložen v delniško družbo, da bi prinašal dobiček, pravimo _____.
2. Člani skupnosti opravljajo neko ____ in zanj prejemajo dohodek.
3. Če so državni izdatki večji od prihodkov, ima država proračunski _____.
4. Ustanova za trgovanje z vrednostnimi papirji (delnicami) in blagom.
5. Organizacija, ki si prizadeva za uresničevanje in ohranjanje pravic zaposlenih.
6. Če veliko ljudi izgubi zaposlitev, se v družbi poveča _____.
7. Nasprotje delojemalca – tisti, ki daje delo.
8. Tisti, ki plačujejo davke, s katerimi se napolni »državna blagajna«.
9. V nekaterih državah (tudi Sloveniji) je prišlo do finančne krize. Eden izmed vzrokov zanjo je preveliko zadolževanje držav. Zato to krizo pogosto imenujemo _____ kriza.
10. Gospodarska ureditev, ki prevladuje v današnjem svetu, je _____.
11. Z lastnino lahko trgujemo – če smo lastnik neke stvari, jo lahko prodamo in zanjo dobimo _____.
12. Je nasprotje zasebni lastnini (npr. cesta, po kateri vozimo, železnice, parki itd.) _____ (dve besedi).
13. Če so zaposleni nezadovoljni s plačami, delovnim časom, odpuščanjem itd., lahko napovedo, da bodo prenehali z delom in začeli _____.
14. Kdor pridobi dohodek, plačuje _____, ki se zbira v »državni blagajni«. Uporablja se za skupne potrebe, za šole in bolnišnice, ceste in železnice, policijo itd.
15. Veda, ki preučuje gospodarstvo.
16. Ljudje, ki navadno niso zaposleni v delniški družbi in tudi vodijo je ne. V to družbo samo vlagajo svoj denar.

NAVPIČNO:

17. Vse, kar služi zadovoljevanju človekovih potreb.
18. Vsako podjetje ima lastnika, ki odloča o podjetju, ker je njegova _____.
19. Načrt vlade, kako bo porabila denar, ki ga je dobila z javno lastnino, davki in prispevki.
20. Če delničarska družba posluje z dobičkom, lastniki delnic vsako leto dobijo del dobička. Rečemo mu _____.
21. Če je lastnik neke stvari (hiše, zemlje, orodja, oblačila itd.) posameznik ali skupina posameznikov, rečemo temu _____ (dve besedi).
22. Država od zaposlenih zbira prispevke za pokojninsko zavarovanje, tako da po določenem številu let dela dobijo _____.
23. Pravice do lastnine, dela in enakega plačila za enako delo so _____ (dve besedi).
24. Zaposleni lahko izberejo osebo, ki jih zastopa pri delodajalcu – mu sporoča potrebe in zahteve zaposlenih. Tej osebi rečemo sindikalni _____.
25. Izdelek, ki tekmuje z drugim izdelkom, je _____.
26. Dohodku, ki ga dobijo zaposleni vsak mesec, rečemo _____.
27. Območje (lahko država ali več držav), na katerem se prodajajo in kupujejo blago in storitve.
28. Če posameznik kupi del lastnine delniške družbe, dobi vrednostni papir. Z njim dokazuje, da je lastnik enega dela družbe. Temu vrednostnemu papirju rečemo _____.
29. Ustanova, ki hrani denar državljanov in podjetij ter daje posojila.
30. Ljudje ga ustanovijo, da bi pridobili dohodek in imeli dobiček.